

TERAPÈUTICA, pres del ll. tardà *therapeutica*, -ōrum, 'tractats de medicina', i aquest, de l'adjectiu grec *θεραπευτικός* 'servicial, que es cuida d'alg. c.', derivat de *θεραπεύω* 'jo prenc cura (de quelcom)', 'em cuido d'un malalt', parlant de metges. □ 1.^a doc.: 5 Lab. 1840.

DERIV.: *Terapèutic* [Lab. 1840]. *Terapeuta*, de *θεραπευτής* 'servidor'. *Teràpia* [DOrt.]. *Paraterapèutic*.

Terarany(a), V. *teranyina* (ARANYA)

TERATOLOGIA, compost savi de *τέρας*, -ατος, 'prodigi', 'monstre', i *λόγος* 'tractat'. □ 1.ª doc.: 1868, *SLitCosta*.

DERIV.: *Teratològic* [DOrt.]. *Teratoscòpia* [1868, *SLitCosta*]. *Teratoma*; *teratomatós*. *Teratomorf*. *Teratogènia*.

Teri, *tèrbia*, *tèrbic*, V. *itri* *Terbit*, V. *terebint* *Tèr- 20*
bol, *terbolenc*, *terbolesa*, *terbolí*, *terbolina*, *terbolós*,
V. *torbar*

TERC, 'tossut', molt menys usat en català, i més dia-
lectal, que *ENTERC*, si bé no és pròpiament castella-
nisme, veg. III, 388a27, 37ss. L'usà també Ruyra:
«--- fer-se vostre cerca / --- una esquivesa *terca*», *Fe- 25*
dra (O. C., 1448.10); *terco* forma mossàrab, i amb ul-
tracorrecció (com *Pàndols* < *Pandos*), «*tércol*: terco,
tenaz» en el Matarranya (Calaceit, DAg.). De *terque- 30*
jar deu ser alteració *tarriquejar* (Flamicell), *tarricar*
(Vall de Ribes), 'repetir tossudament' (*AlcM*), segura-
ment per influència de mots com *tàrrec* 'herba pur-
gant' i *riquerar* 'coccar'. Ravier diu que va trobar *tir- 35*
kus m. pl. [amb rara grafia *türkus*, err. tip.?] a la Vall
d'Aran (en el punt més alt, Tredós) per denominar la
bèstia bovina «farouche» (que no es deixa agafar etc.)
(i enlloc més, altrament *juréna* f. a Aubert, i més enllà
herúdzte, *ALGc.* iv, 1155; a desconfiar, car no vaig
mai recollir res d'això.

Terç, *terça*, *terçada*, *terçala*, *terçana*, *terçanal*, *terça- 40*
nell, *-ella*, *terçat*, *tercejar*, *tercenal*, *tercenc*, *tercenta*,
tercer, *-era*, *-erat*, *-erejat*, *terceret*, *terceria*, *tercerilla*,
tercerol, *tercerola*, *tercet*, *terceti*, V. *tres* *Tercia*, V. 45
tarsia *Tèrcia*, *terciaire*, *terciana*, *-anada*, *-anari*, *tercia-
nenc*, *tercianer*, *-cianós*, V. *tres* *Tercir*, V. *tarsia* *Ter-
só*, *terçol*, V. *tres* *Terçomell*, V. *terç* *Terçonar*,
terçoner, V. *tres* *Terderola*, V. *terrerola* (TERRA)

TEREBINT, pres del ll. *terebinthus*, i aquest, del
gr. *τερβίνθος* id. □ 1.ª doc.: DTo. (1647, -into).

N'és alteració semítica i aràbiga *turbid* 'convulvulus
turpetum' i 'precipitat groc de mercuri', veg. Dozy,
Suppl. I, 153b; Dozy-Eng., 351; Eguílaz, 509, d'on 55
turbit en diferents fonts cat. del S. xv (*AlcM*); també
la trad. d'Ibn Wāfid, aquí amb l'equivalència àr. *ter-
bat* i ll. *turbetum* (79d), i en un text oc. del XIII (*PSW*
VIII, 518).

DERIV.: *Terebintàcies*. El més important és: *Tere- 60*

bentina, generalment alterat, i des d'antic, en *tremen-
tina* 1249, Lleuda de Cotlliure (RLR IV, 250) i altres
fonts dels Ss. xiv i xv, *AlcM*; «*trementina*:¹ resina,
terebentina; *trementina contrafetata*: resina pinea» (Bu-
sa-N. 1507; OPou, *TbPu.*, 199); ho recullo viú a Qua-
tretonda, on, bullida amb oli i llonge l'usen per agafar
tords (1962); a Cardós i Vall Ferrera (1932-4) i a Es-
pot (1959) × *resina* > *rantina*; port., cast., it., *tremen-
tina* mentre que en anglès hi ha *turpentin* (relacionat
10 amb el b. ll. *turpetum*, supra) o *terpentine*, d'on el
derivat *terpin* > cat. *terpina*, *terpinol*; *terpè*. *Terebè*
[DFa.; *terebena*, 1868, *SLitCosta*].

¹ *Termentina*, *torm-* en Mtre. Giraldo, a. 1318,
RLus. XIII, 416.7.

Terebració, *terebrant*, *terebràtula*, V. *traire*, *trebi-
nell* *Terenyina*, V. *teranyina* (ARANYA, TELA)
Teresetes, *tirisiti*, V. *titella* *Tergiversació*, *tergiver-
sador*, *tergiversable*, *tergiversar*, V. *post* *Terguento-
na*, V. *tràngol* *Terí*, V. *tari* *Terida*, V. *tarida* *Ter-
ringa*, V. *tira* *Teriomòrfic*, compost savi del grec
θηπιον 'animal' (per al qual veg. III, 973a13) i *μορφή*
'forma' *Terliç*, *-lis*, V. *trellis* (TRES) *Terma*, V.
terme *Termal*, *termàtic*, *termatologia*, V. *termo-*

TERME, del ll. *TĒRMĪNUS*, que en les llengües ro-
màniques apareix confós amb el ll. arcaic i vg. *TERMEN*
(pl. *TĒRMĪNA*): un i altre tingueren, amb gradacions
diverses, els sentits de 'límit', 'fita', 'molló', 'terme', 'fi'.
□ 1.ª doc.: docs. del S. XI.

Extractem del dicc. d'Ernout-Meillet: «*TERMINUS* ---
termen, *-inis*, n., atestat par Varron, *L. L.* v, 21, et
confitme épigraphiquement, cf. *termina duo* dans la
Sententia Minuciorum (C. I. L. I₂, 584.8, 117 av. J. C.):
'borne'; personifié et divinisé: *Terminus* 'le dieu
Terme'; par extension 'limite, terme' (souvent joint à
finis) --- Le grec a un mot correspondant --- avec une
valeur technique un peu moins précise que celle qu'a
terminus dans la langue de propriétaires ruraux, qu'a
40 été d'abord le latin: *τέρμα* (avec une forme mascu-
line *τέρμων*, qui se lit seulement chez les poètes où
elle a un caractère religieux) 'terme, limite, fin' --- On
voit ici l'opposition du neutre *termen*, *τέρμα*, dési-
gnant une chose, et du masculin *terminus*, *τέρμων*,
qui présente la même notion avec une valeur animée,
religieuse; le contraste est plus clair en latin qu'en
grec où cependant il est sensible».

Només *terminus* pertanyé al llatí escrit, corrent i
clàssic, en el qual abundà sempre, i més o menys en
tots tres sentits; el neutre *termen* (que també figura
en un fragment del tràgic Accius, S. II a. C., i en el
sentit translatiu 'membre viril' en un del còmic Pom-
ponius, S. I a. c., comparat amb un pal erecte de fita)
degué coexistir-hi sempre en la llengua parlada; sem-
bla (seguim Meillet) que *termen* degué designar prò-
piament l'objecte material de la fita i *terminus* el con-
cepte més abstracte — però a base de la personifica-
ció religiosa, que el feia més apte per a l'aparició i els
desenrotllaments semàntics de la llengua escrita i del
pensament general.